

Педагогічні науки

УДК 378.147:004]:74/75

Марченко Аліна Анатоліївна

*кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри
декоративно-прикладного мистецтва та дизайну
Криворізький державний педагогічний університет*

Марченко Алина Анатольевна

*кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры
декоративно-прикладного искусства и дизайна
Криворожский государственный педагогический университет*

Marchenko Alina

*Candidate of Pedagogic Sciences,
Senior Lecturer of the Department of Decorative Arts and Design
Kryvyi Rih State Pedagogical University*

**СТРАТЕГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ХУДОЖНІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ**

**СТРАТЕГИИ МОДЕРНИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ОБУЧЕНИЯ
БУДУЩИХ ПРОФЕССИОНАЛОВ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ
СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ**

**MODERNIZATION STRATEGIES OF TRAINING PROCESS OF
FUTURE PROFESSIONALS OF ARTISTIC SPECIALTIES**

Анотація. У статті досліджено особливості стратегій розвитку професійної підготовки фахівців художніх спеціальностей. Здійснено аналіз окремих стратегій розвитку професійної мистецької освіти в Україні. Виокремлено пріоритетні напрямки процесу навчання на художніх спеціальностях. Пропонуються алгоритми посилення якості та

модернізації процесу фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей. Окреслено шляхи розвитку сучасної мистецької освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, спеціальні стратегії, художньо-професійної діяльності фахівця візуального мистецтва, інноваційні засоби навчання.

Аннотація. В статті досліджені особливості стратегій розвитку професійної підготовки спеціалістів художественних спеціальностей. Осуществлен анализ отдельных стратегий развития профессиональной художественного образования в Украине. Выделены приоритетные направления процесса обучения на художественных специальностях. Предлагаются алгоритмы усиления качества и модернизации процесса профессиональной подготовки студентов художественных специальностей. Определены пути развития современной художественного образования.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, специальные стратегии, художественно-профессиональной деятельности специалиста визуального искусства, инновационные средства обучения.

Summary. The article examines peculiarities of development strategy of professional training of artistic specialties specialists. The analysis of separate strategies of professional art education development in Ukraine is carried out. The priority directions of training process on artistic specialties are highlighted. Algorithms of quality strengthening and modernization of the professional training process of artistic specialties students are offered. The development paths of modern art education are determined.

Key words: professional training, special strategies, artistic and professional activity of visual art specialist, innovative training tools.

Серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграції України визначено проблему постійного підвищення якості освіти, модернізацію її змісту та форм організації навчально-виховного процесу; впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій [3].

У процесі формування та вдосконалення фахових компетентностей важливе місце посідають такі технології навчання, з-поміж яких ті, що насамперед забезпечують як наочний приклад, так і вправління в застосуванні студентами вмінь фахового призначення. Важливо при цьому дотримуватися доцільного співвідношення традиційних і сучасних інформаційних технологій, де останні виступають не самоціллю, а одним із новітніх засобів інтенсифікації й оптимізації художньо-професійної діяльності фахівця візуального мистецтва. Комп'ютерні технології мають застосовуватися в комплексі з традиційними для художньо-педагогічної освіти технологіями й методами – художньої інтеграції, моделювання художньо-творчого процесу, творчих вправ - клаузур, художнього проектування тощо. Тому ті чи ті етапи роботи над формуванням уміння мають передбачати використання студентами, поряд із комп'ютерними аналогами, власноруч створені начерки, ескізи, конструкторські рішення, чернетки тощо. До того ж студентів варто залучати до роботи в творчих майстернях.

Залежно від природи художньо-професійного вміння, що формується, можуть бути застосовані різні стратегії навчання студентів. В одному випадку достатнім виявляється пояснення викладача, в іншому – необхідним є показ виконання тих чи тих дій, у третьому – потрібні і пояснення, і показ, нарешті окремі вміння формуються шляхом самостійного вправління студентів. Саме тому, виявляється доцільною розробка спеціальних стратегій – стійкого комплексу дій, цілеспрямовано організованих викладачем для розв'язання студентами різних типів

художньо-професійних завдань. Стратегії визначають зміст, методи й застосовані традиційні та інформаційні технології, характеризують орієнтовну й виконавську активність студентів.

Доцільним для виявлення необхідних стратегій є осмислення типології орієнтовної основи дії, розробленої П. Гальперінім, що враховує: а) повноту уявлень стосовно змісту й умов діяльності, б) ступінь узагальненості орієнтирів, які визначають межі використання сформованої дії; в) спосіб здобуття орієнтування (міру й ступінь активності й самостійності тих, хто навчається) [1]. Відповідно до цього можуть бути виокремлені – репродуктивні, алгоритмічні та евристичні стратегії формування художньо-професійних умінь майбутніх фахівців художнього профілю.

Репродуктивна стратегія орієнтована на роботу зі студентами з початковим рівнем сформованості художньо-професійних умінь і комп'ютерної грамотності. Провідними тут є пояснювально-ілюстративний і практико-орієнтовані методи (вправляння, тренінг, конспектування, реферування тощо). У цьому випадку викладач має ознайомити студента з орієнтирами відбору ознак і операцій, організувати діяльність із переробки й використання навчальної інформації для розв'язання поставлених завдань. Формування вмінь відбувається під час проходження студентом всіма етапами художньо-педагогічної діяльності, що вимагає: створення її мотиваційної основи, де в суб'єкта закладаються ставлення до її цілей та завдань і відбувається орієнтування на її ознаки, їх закріплення в досліджуваному явищі чи понятті; далі засвоєння предметних дій, їх заміна мовними позначеннями й діями, врешті-решт їх заміна розумовими операціями, які протікають далі за все більш згорнутою схемою. У цих послідовних формах предметна дія все більш посилюється, виконується спочатку розгорнуто, а потім усе більш згортається та стає особистісним надбанням студента [1].

Алгоритмічна стратегія націлена на освоєння технологій художньо-професійної діяльності й передбачає формування вмінь на повній орієнтовній основі: студентам надають ознаки, за якими можна однозначно розпізнати операції, необхідні для розв'язання типової художньо-професійної задачі за допомогою комп'ютерних технологій (наприклад, найбільш доцільне програмне забезпечення й інструменти побудови зображення та його редагування тощо), організовують виконання таких вправ за кожним із видів і аспектів художньо-професійної діяльності. Провідними за цією стратегією є частково-пошукові й методи проблемного викладу.

Евристична стратегія заснована на проблемно-евристичному методі та може бути застосована для майбутніх фахівців мистецького профілю, що перебувають на достатньому рівні сформованості художньо-професійних умінь і комп'ютерної грамотності. При цьому студент, спираючись на існуючі в нього знання, використовуючи підготовлені викладачем пам'ятки, алгоритмічні та евристичні приписи, самостійно виявляє відповідні орієнтири, способи переробки інформації й прийоми діяльності, шукає шляхи розв'язання поставленого завдання.

Вибір тої чи тої стратегії, як бачимо, виходить із закономірностей формування художньо-професійних умінь студентів. До них, передусім, належать такі: засвоєння дій, операцій і прийомів більш ефективно, якщо суб'єкт оволодіває спочатку орієнтовними, а потім уже виконавчими операціями, опрацьовує теоретичні знання після емпіричних; здійснює спочатку навчальні дії репродуктивного характеру і рефлексію дій на базі чіткої диференціації емпіричних і теоретичних операцій; поетапно відпрацьовує операції та порівнює результати із завчанням і вправлянням, а у подальшому – при продуктивному характері навчальних дій і при засвоєнні евристичних прийомів (І. Ільєсов [2, с. 5]).

Під час роботи доцільно застосовувати як традиційні для художньо-професійної освіти методи – моделювання художньо-творчого процесу, художньо-професійних задач, проблемно-евристичних (мозковий штурм, аналогія, метод альтернативних запитань, евристичного спостереження, метод порівняння, інверсія, метод евристичних запитань, метод фактів, конструювання понять, конструювання правил, конструювання теорій, метод гіпотез, прогнозування тощо), художньої інтеграції (духовно-світоглядної, естетико-мистецтвознавчої, комплексної), творчих вправ-клаузур (вступних, основних, допоміжних, залікових), організації художньо-професійної діяльності (тренінг, конкурс, виставка), діагностично-розвивальні (проективні тести креативності, творчого розвитку, творчого потенціалу, творчих здібностей, педагогічних здібностей), так і інформаційні дидактичні засоби на базі сучасних комп'ютерних технологій.

Поетапне формування в студентів операційного складу фахових умінь складається з: - Постановки мети оволодіння вмінням (засвоєння студентами мети й засобів художньої, методичної й педагогічної діяльності; створення орієнтовної основи діяльності (художньої, методичної, педагогічної); розв'язання адаптаційно-корекційних задач. - Засвоєння складу вміння (пояснення студентам складу вміння; демонстрація викладачем операційного складу вміння (нормальний темп – уповільнений темп – нормальний темп); опис викладачем методів роботи, покрокового самоконтролю виконання дій, попередження помилок). Вправляння в застосуванні вміння (вправи з покрокового виконання дій; вправи з виконання суміжних операцій (елементів); репродуктивні вправи на здійснення процесу загалом; вправи на згортання окремих операцій і прийомів; частково-продуктивні вправи. - Перенос уміння (творчо-продуктивні вправи, завдання; завдання, що передбачають інтеграцію художньої, методичної й педагогічної діяльності). - Включення вміння в

систему художньо-професійних умінь (розв'язання системи художньо-професійних задач на формування аналітико-синтетичних, організаційно-управлінських, конструктивно-проектувальних, комунікативно-інформаційних і художньо-естетичних типів умінь; розв'язання дослідницьких і рефлексивних задач).

В рамках даного процесу можуть бути використані такі інноваційні засоби навчання як: мультимедійні технології (лекції, мультимедійне портфоліо, віртуальний музей та ін); гіпертекстові технології; проблемно-евристичні технології (мозковий штурм, аналогія, альтернативні запитання, евристичне спостереження, конструювання понять та гіпотез, прогнозування); технології графічного редагування; Web-технології, дизайн-проектування; вправи-клаузури; хмарні технології та ін).

Висновки. Отже, підготовка фахівців мистецьких спеціальностей передбачає формування у студентів системи спеціальних умінь, необхідних для здійснення професійної діяльності, згідно актуальних вимог сьогодення. Одним з шляхів рішення даної проблеми є орієнтація професійної освіти на реальний попит ринку праці та мобільності й перспектив кар'єрного зростання впродовж життя, що сприятиме підвищенню добробуту населення, забезпеченню економічної стабільності країни.

Література

1. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Хрестоматия по психологии. Учебное пособие для студентов пед. ин-тов; ред. проф. А. В. Петровского. – М.: Просвещение, 1997. – С. 400-424.
2. Зимняя // Труды методологического семинара «Россия в Болонском процессе: проблемы, задачи, перспективы». – М.: Исследоват. центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с.

3. Дубасенюк О.А. Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти // Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод праць / За ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2004. – С. 3-14.